

ПРО КОРУПЦІЙНУ ЗЛОЧИННІСТЬ В УКРАЇНІ ТА В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Анотація: У тезах розглянута корупція як проблема держави та суспільства. Види і методи запобігання корупції.

Ключові слова: корупція, запобігання корупції, досвід Італії, антикорупційна політика.
Аннотація: В тезисах рассмотрена коррупция как проблема государства и населения. Виды и методы противодействия коррупции.

Ключевые слова: коррупция, противодействия коррупции, опыт Италии, антикоррупционная политика.

Summary: The theses consider corruption as a problem of the state and the population. Types and methods of combating corruption.

Keywords: corruption, anti-corruption, the experience of Italy, anti-corruption policy.

Для з'ясування актуальності проблематики такого явища як корупція потрібно знати які суспільно небезпечні наслідки можуть настати. Ціна корупції є різноплановою. Суспільно небезпечні наслідки від корупції можуть настати практично в усіх сферах суспільного життя. До того ж вчені виокремлюють внутрішні і зовнішні загрози від корупції. [1]

Суспільна небезпека корупції у соціальному аспекті полягає в тому, що вона призводить до гальмування соціально-економічних реформ, збільшує соціальну напругу в суспільстві, істотно знижує рівень соціального захисту, формує протиправний спосіб життя та інше. Політичні наслідки корупції проявляються у зміні сутності політичної влади, породженні відчуження влади від народу, дестабілізації політичної ситуації, підпорядкуванні державної влади приватним та корпоративним інтересам, у тому числі інтересам корумпованих утрупвань і кланів та інше. Економічні наслідки корупції полягають у підриві економічної системи держави, дискредитації економічних реформ, криміналізації та тінізації економіки та інше. Морально-психологічні наслідки корупції деморалізують суспільство, поширюють у суспільстві кримінальну психологію, породжують відчуття безсилля у громадян. У правовому аспекті корупційні злочини дискредитують право як універсальний регулятор правових відносин, перетворюючи його на засіб задоволення приватних та корпоративних інтересів. Корупція також негативно впливає на формування міжнародного іміджу України, зменшує зовнішнє інвестування, унеможлиблює отримання кредитів. [2]

Водночас корупція породжує негативні наслідки і для самого корупціонера. Так, вчинення особою будь-якого корупційного злочину тягне за собою низку негативних кримінально-правових наслідків: при звільненні від кримінальної відповідальності (зокрема така особа не може бути звільнена від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каїттям (ст. 45 ККУ), у зв'язку з примиренням винного з потерпілим (ст. 46 ККУ), у зв'язку з передачею особи на поруки (ст. 47 ККУ), у зв'язку зі зміною обстановки (ст. 48 ККУ); при призначенні покарання (такій особі не може бути призначено більш м'яке покарання, ніж передбачено законом (ст. 69 ККУ)); при звільненні від покарання та його відбування (така особа не може бути за вироком звільнена від покарання на підставі ч. 4 ст. 74 ККУ, навіть якщо буде визнано, що з урахуванням бездоганної поведінки і сумлінного ставлення до праці цю особу на час розгляду справи в суді суд не може звільнити її від відбуття покарання з випробуванням на підставі ч. 1 ст. 75 ККУ, ч. 1 ст. 79 ККУ); при знятті судимості (ч. 2 ст. 91 ККУ); при застосуванні спеціальної конфіскації (ч. 1 ст. 96-3 ККУ)

У статтях 66-68 Закону України “Про запобігання корупції” до наслідків корупційних правопорушень віднесено: 1) збитки, шкода, завдані державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення; 2) порушення прав із завданням моральної та/або майнової шкоди, збитків фізичних та юридичних осіб; 3) укладення незаконного правочину; 4) видання(прийняття) незаконних номативно-правових актів.[1]

З даних Звіту-ІКОР в 2014 р. до суду з обвинувальним актом надійшло 2381 кримінальних проваджень, а в 2017 р. вже 2786 кримінальних проваджень, це говорить про те, що за ці роки рівень розкриття корупційних злочинів виріс. [3]

Однією з країн, у якій політична корупція мала значні масштаби, особливо у другій половині ХХ ст., і характерна для сьогодення, є Італійська Республіка. З огляду на багаторічний досвід Італії у боротьбі з політичною корупцією, її успіхи та невдачі у цій сфері є цінним базисом для вивчення у контексті широкої антикорупційної кампанії, яка проводиться сьогодні в Україні.

Однією з найбільших операцій щодо італійських політиків-корупціонерів стала операція “Чисті руки”, розпочата у 1992 р., вона як кампанія проти корупції у вищих ешелонах влади

загалом проводилася майже 5 років, стартувавши зі сміливих ініціатив міланської прокуратури. Під час операції було арештовано близько 2600 осіб, зокрема два колишні прем'єри – соціаліст Б. Краксі та християнський демократ Дж. Андреоті, чимало депутатів парламенту. Під час слідства з'ясувалися зв'язки з мафією практично усіх партій, які майже 50 років входили в коаліції; у результаті практично усі партії розпалися. Під слідством опинилось близько 20 тис. осіб. Щоб уникнути обвинувачень у політичній та інших формах корупції, звільнилось понад 80% чиновників. “Посилення судового апарату в результаті кампанії “Чисті руки” призвело до ослаблення корупційних мереж в Італії [4].

Організація “Transparency International” щороку на основі незалежного опитування визначає Індекс сприйняття корупції (від оцінки 0 – максимальний рівень корупції, і до 100 – відсутність корупції). Рівень Італії повільно зростає у позитивному напрямі. За результатами 2018 р. серед індексованих країн світу Італія зайняла 54-е місце, гіршими серед країн-учасниць ЄС є Україна, яка знаходиться на 130-у місці[5].

Однією з основних проблем, пов'язаних з високим рівнем корупції в діяльності органів виконавчої влади, є відсутність ефективно діючих відомчих антикорупційних програм. Існуючі в органах виконавчої влади щорічні документи з питань запобігання корупції є здебільшого формальними і відтворюють положення відповідних актів вищого рівня. Відсутні дієві системи виявлення та аналізу ризиків корупціогенних процедур та механізми повідомлення про підозри в корупції та захисту осіб, які про них повідомляють. Підрозділи (особи), відповідальні за розроблення та здійснення відомчих заходів з виявлення і запобігання корупції, не мають відповідного фаху та рівня незалежності, здебільшого ці повноваження покладено на кадрові підрозділи. [6]

Аналізуючи наслідки корупції та причини її виникнення, спеціалісти розвинутих країн іноді стверджують, що корупція є частиною культури багатьох країн, які розвиваються. Хабарництво виправдовується тим, що люди в окремо взятій країні можуть терпляче ставитися до сплати невеликих сум за надання офіційних послуг (за надання дозволів, ліцензій та ін.). Але це не означає, що вони схвалюють такі дії, просто інколи це сприймається як подарунки. Але якщо подарунок виходить за межі традиційної гостинності, це викликає занепокоєння, оскільки спотворюється шкала людських цінностей та соціальних традицій [7].

За даними соціальних досліджень за 2016 рік, зокрема “Барометра Світової Корупції” (Global Corruption Barometer) від Transparency International та Gallup International Association, найкорумпованішою сферою українці вважають судову владу (66%)[8]. Подібні результати продемонстрували підсумки дослідження, проведеного Українським центром економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова: судову владу українці вважають найбільш корумпованою сферою, а 47% опитуваних вважають, що у судовій владі корупцією охоплено все. За даними Світового Індeksu Правосуддя (World Justice Project – Rule of Law Index), Україна у сфері “відсутність корупції” в судовій системі зайняла 94 місце з 99 проаналізованих країн. [9]

В Україні у 2014-2015 рр. прийнято низку нових антикорупційних законів, які при ефективному застосуванні мають зменшити рівень корупційної злочинності. Це такі нормативні акти: ЗУ “Про запобігання корупції”, “Про Національне антикорупційне бюро України”, Державна програма щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 рр.. [10]

Список використаних джерел:

1. Сметаніна Н.В.//Небезпечні наслідки корупції для особи, держави та суспільства/Право і суспільство/випуск №4 частина 2.-2017.
2. Мельник М.І./Корупція – корозія влади(соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи

протидії) Монографія/М. І. Мельник.-К: Юридична думка, 2004. – 400с.

3. Звіт 1-КОР [Електронний ресурс].-Режим доступу: http://mvs.gov.ua/ua/pages/274_Statistika.htm

4. Кушнар'ов І.В./Політична корупція в Італії:особливості, методи запобігання та їх результативність//Політичні інститути та процеси/випуск №2.-2017.

5. Transpanscy international Україна [Електронний ресурс].-Режим доступу: https://ti-ukraine.org/ti_format/doslidzhennya/cpi/

6. Оболенцев В.Ф./Правові основи та боротьба із корупцією:навч. посібник для підготовки до атестації здобувачів вщої освіти/Оболенцев В.Ф., Головкин Б.М., Автухов К.А., Валуйська М.Ю., Лукашевич С.Ю. та інші; за ред. Б.М. Головкина і С.Ю. Лукашевича.- Харків:Право, 2018.- 288с.

7. Побережний В.В.//Сутність та причини корупції в системі органів державної влади [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10pvvodv.pdf>

8. Барометр Світової корупції від Transpanscy international [Електронний ресурс].-Режим доступу: https://ti-ukraine.org/ti_tag/barometr/

9. Український центр економічних і політичних досліджень імені О. Разумкова [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/narpyamki/ekonomika>

10. Шостко О.Ю./Злочинність корупційна//Вісник Асоціації кримінального права України/ випуск №1(6).-2016.

Науковий керівник – д-р. юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Матеріали XVIII студентської наукової конференції
з кримінології

(м. Харків, 28 листопада 2018 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2018

УДК 343.9:328.185(477)

A43

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (*голова*);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (*відповідальний секретар*);
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, доц. М. Ю. Валуйська;
канд. юрид. наук, доц. С. Ю. Лукашевич;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук О. В. Гальцова;
канд. юрид. наук М. О. Маршуба;
канд. юрид. наук О. В. Новіков;
канд. юрид. наук К. Д. Кулик;
канд. юрид. наук М. Ю. Кутепов;
канд. юрид. наук Н. В. Сметаніна;
зав. лабораторією Ю. Г. Бойко

A43 **Актуальні проблеми протидії злочинності : матеріали XVIII студ.**
наук. конф. з кримінології (м. Харків, 28 листоп. 2018 р.) / за заг. ред.
А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2018. – 196 с.

ISBN 978-966-937-540-7

ISBN 978-966-937-540-7

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2018
© Оформлення. Видавництво «Право», 2018